

Kde se vzaly elity? Vědci zkoumají jejich kořeny a vliv v zemích bývalé habsburské monarchie

26.7.2022 - | Přírodovědecká fakulta UK

Na jakých základech vyrůstaly moderní evropské společnosti? Kdo byli lidé, kteří vývoj těchto společností zásadním způsobem směřovali a ovlivňovali? Jak se proměňovalo postavení elit v různých režimech? Na tyto a další otázky odpovídá společný projekt historiků a demografů, na němž se podílí týmy z Univerzity Karlovy a Akademie věd ČR. Zapojit se do něj můžete i vy!

Hahnisch

WIEN
FRANZENSBAD.

Věděli jste například, že sociálnědemokratický československý premiér Vlastimil Tusar byl švagrem komunistické spisovatelky publikující pod jménem Marie Majerová? Nebo že Eduard Taaffe, který byl nejdéle úřadujícím rakouským ministerským předsedou za monarchie, se narodil v Čechách a byl tchánem posledního českého místodržitele Maxe Coudenhova?

I ve současné společnosti pozorujeme rostoucí zájem o rekonstrukci rodinných vazeb či o pátrání po vlastních předcích a kořenech. "My bychom rádi všem těmto zájemcům usnadnili cestu alespoň v počátcích, ukázali, kde mohou s vlastním výzkumem začít nebo kam se mohou obrátit. Kontakt s veřejností je důležitý i pro náš projekt. Pokud by nás oslovili potomci námi zkoumaných elitních osobností, pomohlo by nám to bezpochyby prohloubit naše poznání. Z tohoto důvodu jsme nedávno spustili i webové stránky projektu: <https://elitesresearch.com>, které by měly sloužit jako platforma jak pro odborníky, tak pro všechny zájemce o život našich předků," říká doc. Alice Velková z katedry demografie a geodemografie Přírodovědecké fakulty UK, hlavní řešitelka projektu, na němž se podílí i Masarykův ústav a archiv AV ČR, v. v. i. (spoluřešitel Vlad Popovici).

Projekt „Sociální mobilita elit ve středoevropských regionech (1861–1926) a tranzice imperiálních zkušeností a struktur v národních státech“ porovnává a analyzuje Čechy a Sedmihradsko (tj. část dnešního Rumunska), jež se z vedlejších regionů habsburské monarchie staly v průběhu sledovaného období částmi samostatných států. Na této jejich cestě hrály zásadní roli důležité vrstvy podílející se na politické a administrativní správě, které jsou v rámci projektu chápány jako elity. Konkrétně se projekt zaměřuje na poslance českého zemského sněmu, provinciálního sedmihradského sněmu, říšské rady ve Vídni, uherského sněmu a parlamentů meziválečného Československa a Rumunska. Pozornost je zároveň věnována i elitám působícím v exekutivě, tedy vyšším státním úředníkům. V rámci projektu jsou rekonstruovány jak široké příbuzenské sítě, tak průběh profesní kariéry výše uvedených příslušníků elit.

Díky kombinaci metod z oblasti humanitních i přírodních věd máme tak poprvé možnost vidět, popsat a doložit, jak příbuzenské a společenské vazby i sociální původ ovlivňovaly nejen kariérní možnosti, ale také jak se v čase proměňovalo sociálního postavení zkoumaných osob. Uskutečňovaný výzkum přispěje rovněž k objasnění demografického chování tehdejší evropské moderní rodiny, neboť zkoumá, v kolika letech lidé vstupovali do manželství, kolik měli dětí či jak často se manželství rozpadala následkem rozvodů. Kromě odborného významu však projekt nabízí i osobní rovinu. Kdokoli se totiž může zapojit či uskutečnit svůj vlastní rodinný výzkum.

Projekt bude probíhat až do konce konce roku 2024. Již v tomto okamžiku je však možné konstatovat, že přináší zajímavé poznatky. Výzkum totiž odhalil, že elity byly mezi sebou propojeny mnohem více, než historici dosud tušili. Sňatkovými aliancemi vznikaly celé klany, které čítaly i několik desítek poslanců či vyšších státních úředníků. Poznání těchto vazeb nám může ukázat některé historické události či politická rozhodnutí ve zcela novém světle. Zároveň se objevují překvapivá příbuzenství, která existovala napříč politickými stranami či sociálními skupinami. Nejzajímavější příběhy vážící se ke zkoumaným osobám a jejich rodinným příslušníkům jsou publikovány na projektových webových stránkách v části **Ze života elit**. V rubrice **Elita měsíce** pak naleznete pravidelně aktualizované zajímavosti. Konkrétně nyní v červenci se můžete seznámit s pestrými osudy Kamily Pišové, manželky předního mladočeského politika a rakouského ministra financí Josefa Kaizla. Po Kaizlově smrti v roce 1901 se Kamila nestáhla do ústraní, nýbrž navštěvovala pražskou univerzitu a vedla čilý společenský život, který plnil stránky bulvárního tisku. V roce 1910 se znovu provdala za výrazně mladšího syna spisovatelky Gabriely Preissové.

Vydejte se s námi po stopách našich předků! Můžete se tak přímo stát objektem výzkumu a navíc se o vlastní rodině dozvědět mnohem více, než jste možná dosud tušili.